

2

Вірність ідеалам додає снаги

Коли в тебе ніхто не вірить, тоді ти сам мусиш вірити в себе понад усе.

Усі, хто повноцінно виявляє свою природну геніальність, знає, що віра в себе і у свою місію, насамперед перед лицем насмішок та невизначеності, і є ворітьми в легендарність. І справжньою стежиною у безсмертя. Бо ваш шляхетний приклад житиме ще довго після того, як вас не стане.

Мандрівка по сторінках вашого найбільш героїчного життя буде барвистою, натхненною, часом безладною, дивовижною, бурхливою і, безперечно, славетною. Присвятивши себе втіленню в життя своєї величі, досягненню великої кількості прекрасних результатів і участі в розбудові барвистішого світу, ви вирушите в наймудрішу і найкращу подорож з усіх можливих. Це я вам обіцяю. І крок у неосяжну велич вашого найбільш творчого, могутнього і милосердного «Я» спонукає всіх навколо розбудити свої дари, тим самим зробивши нашу планету кращою, зручнішою, приємнішою.

З вашого дозволу, скористаюся нагодою розповісти про своє походження, щоб ви дізналися про мене більше. Бо ми проведемо разом досить багато часу на цих сторінках.

Я нічим не особливий. Не гуру. Мене не викроїли з якоїсь спеціальної тканини, до якої вам — зась.

Я маю свої таланти, так само, як ви — свої, маю людські недоліки (ми ж усі не бездоганні?) і можу почуватися невпевненим, упослідженим і переляканим, а також відважним, корисним і сповненим надій.

Я виріс у робітничому селищі з п'ятьма тисячами мешканців. Поблизу океану. У невеличкому будиночку. Дитина батьків-емігрантів з дуже добрими серцями. Я не в сорочці народився, це однозначно.

*Сповнений ентузіазму
в чотирирічному віці*

*Бавлюся в снігу перед нашим
будинком*

Так, це я беру участь у шкільній виставі. У дворі перед будинком дуже холодної зими. Бачите, жодної «Феррарі» на дорозі. Ніяких розкошів і панських витребеньок. Усе найнеобхідніше. Найкращий спосіб буття.

У школі я ніколи не вписувався в модну тусовку. Завжди любив занурюватися в думки, обмірковувати захоплені мрії, танцювати під власну дудку.

Був сам по собі, якщо ви розумієте, що я маю на увазі.

Якось директор сказав моїй любій мамі, що я не подаю жодних надій і навряд чи здобуду середню освіту. Решта вчителів стиха застерігали моїх батьків, що я маю мінімальний потенціал. Дехто віщував мені майбутнє волоцюги або непуцящої людини. Більшість просто глузували з мене.

Окрім однієї людини.

Кори Грінвей. Моєї вчительки історії у п'ятому класі.

Вона вірила в мене. І це допомогло мені повірити в себе.

Кора Грінвей у віці 101 року

Пані Грінвей вчила мене, що *кожна* людина від народження має певне обдарування. Пояснювала, що кожен із нас може володіти неабияким хистом до чогось і народжується з особливими перевагами, дивовижними здібностями і гідними чеснотами. Сказала: якщо я про це пам'ятатиму, наполегливо працюватиму і не зіб'юся на манівці, то станеться дещо хороше, і за ним прийдуть великі благословення.

Ця добра вчителька розглядала в мені найкраще, підбадьорила й виявила шляхетність, що їй так бракує суспільству, яке занадто часто принижує нашу гідність і знецінює нашу майстерність. Інколи достатньо однієї розмови з незвичайною людиною, щоб спрямувати усе ваше подальше життя в абсолютно новому напрямку, чи не так?

Кілька років тому я шукав інформацію про Кору Грінвей в інтернеті. Знайдене щиро мене зворушило.

У молодості вона була учасницею нідерландського руху опору, вирушала під час Другої світової війни у ворожий тил, щоб врятувати дітей, яким загрожувала смерть у нацистських таборах смерті. Вона ризикувала життям і не відступилася від переконань, що дітей треба рятувати. Так само, як врятувала мене.

Пані Грінвей уже відійшла. Померла того самого року, коли я дізнався про її минуле. Дякую пану з Амстердама, який щирозсердно піклувався про неї до самого кінця і повідомляв мені про наставницю, яка так багато для мене значила.

Кора Грінвей була тим, кого я називаю «буденним героєм». Тиха і скромна, могутня і вразлива, високоморальна і впливова, мудра й любляча. Ми удосконалюємо нашу цивілізацію, коли раз по раз робимо хороші справи.

Вона надихнула мене перевершити обмежені очікування, які чимало хто на мене покладав, і здобути середню освіту. А згодом закінчити університет, де вивчав біологію (основна спеціалізація) та англійську мову (додаткова). Потім здобути ступінь магістра з права, навчаючись за стипендією, що компенсує всі витрати.

Не довіряйте своїм недоброзичливцям. Не звертайте уваги на тих, хто вас знецінює. Не зважайте на тих, хто вас розохочує. Вони не знають про диво всередині вас.

З часом я став успішним судовим юристом. Високооплачуваним, але порожнім; цілеспрямованим, але творчо нереалізованим; дисциплінованим, але відірваним від того, ким був насправді. Прокидався щоранку, дивився на себе у дзеркало у ванній і не любив чоловіка, якого там бачив. Я ні на що особливо не сподівався. І був далекий від вродженого героїзму, який (про що довідався з часом) є однією з переваг людини.

Успіх, позбавлений самоповаги, — порожня перемога, чи не так?

Ось чому я вирішив себе переробити: щоб пізнати правдивішу, щасливішу, спокійнішу і кращу версію людини, якою був. Я розпочав широкомасштабну кампанію особистісного розвитку, ґрунтовного емоційного зцілення і глибокого духовного прогресу.

Ви також володієте цією могутньою силою, здатною робити тектонічні зрушення. Еволюція, розвій і навіть повна трансформація від самого початку закладені в основу того, ким ви є. І що більше ви тренуєте цю властиву вам силу, то потужнішою вона стає.

Відродження більш творчої, продуктивнішої, винахідливішої і непереможнішої версії самого себе — сповненої більшої радості, хоробрості та спокою — це не якийсь недосяжний дар, притаманний лише богам підвищеної геніальності й ангелам незвичайної досконалості.

Ні. *Геніальність значно більше, ніж з генетикою, пов'язана з вашими звичками.* Перетворення на людину, якою ви себе завжди уявляли, — результат тренування, доступний кожному,

хто хоче розкритися, докласти зусиль і виконати вправи, які роблять диво реальністю.

У той період життя я вирішив перебудувати, перелаштувати й перетворити людину, якою був, на людину, яка б радше черпала сили у внутрішній системі навігації, ніж у зовнішніх принадах на кшталт статусу, матеріального добробуту й престижу. Того, хто не кривив би душею (навіть перед лицем непопулярності), непохитно стояв би за свої ідеали, для кого робота була б не роботою, а покликанням, кому не треба було б купувати речі, щоб тішитися багатством, і хто проживав би кожен свій день так, щоб зробити життя інших щасливішим.

Дуже просто прожити усе своє життя, долаючи вершину за вершиною лише для того, щоб в кінці зрозуміти, що дерся не на ті вершини.

- Бути заклопотаним тим, що ти — заклопотаний.
- Бути залежним від сторонніх подразників і спокушати-ся на блукання манівцями, які дають нам хибне відчуття прогресу, тоді як насправді крадуть найцінніші години наших найцінніших днів.
- Гіпнотично зачаровуватися наповненням свого життя речами та справами, які наша культура продає як мірило справжнього успіху, хоча, щиро кажучи, від них стільки ж духовного задоволення, скільки від поїздки до найближчого торговельного центру.

Я віддано зайнявся самовиправленням, щоб покращити своє життя, коли мені було трохи за тридцять, і тут доречно згадати слова поета Чарльза Буковскі:

«Ми всі помremo, геть усі. Просто цирк! Та лише через це ми маємо любити одне одного, але ж ні. Нас мучать і з нас витискають соки життєві дрібниці; нас поїдом їсть марнота»*.

* Наведено у перекладі Антоніни Яшук, за виданням Марк Менсон «Витончене мистецтво забивати на все», — Київ: Наш формат, 2018. — Прим. пер. (тут і далі).

Упродовж довгих трьох років я вставав рано, коли моя родина ще спала, й експериментував із практиками, які мали зменшити мої слабкості, очистити мої сили й допомогти якомога краще відповідати своїй долі.

Студіював книжки про великих чоловіків і жінок в історії людства — геніальних митців, безстрашних воїнів, видатних науковців, титанів бізнесу й невтомних гуманітаріїв, вивчаючи основні переконання, панівні емоції, щоденний розпорядок дня й непорушні ритуали, породжені їхніми світлими життями. Усім, що знайшов, я поділюся з вами.

Я відвідував конференції з особистісного зростання та інвестував у курси з саморозвитку.

Я навчився медитувати й візуалізувати, вести щоденник і міркувати, поститися й молитися.

Я найняв найкращих тренерів, працював з акупунктурис-тами, гіпнотерапевтами, емоційними цілителями та духовни-ми консультантами, приймав холодний душ, потів у гарячих саунах і вкладав кошти у щотижневий масаж.

Озираючись назад нині, коли я став значно старшим, розу-мію, що то було занадто.

Мушу визнати, що час від часу процес збивав мене з пан-телику, викликав незручності й був жахливим. А також прича-ровував, захоплював, і від нього часто перехоплювало подих. Засадничі особистісні зміни частенько бувають болючі, бо вони дуже сильно трансформують. І ми не можемо стати тим, ким нам судилося бути, не позбувшись того, ким колись були. Ви, слабший, маєте пережити свого роду смерть, перш ніж ви, сильніший, зможете пізнати воскресіння. Якщо покращення дається легко, це ж не справжнє покращення, чи не так?

Оскільки я щоранку, доки світ навкруги ще спав, не-ухильно працював над собою, те, як я бачив себе, як поводився і власне цілковито вся операційна система мого життя пере-налаштувалися. Після проведеного з командою наставників моєї мрії часу зникло чимало найголовніших страхів; вели-чезна кількість щоденних клопотів і поведінка, яка завдала шкоди, просто розчинилися. Вагома частина мого прагнення

догоджати, подобатися і йти за натовпом, зраджуючи при тому самого себе, просто випарувалася.

Я став відданнішим своїм найглибшим цінностям, значно здоровішим, більш творчим, радіснішим і миролюбнішим. Значно менше часу присвячував копірванню у своїй голові і значно більше — зміцненню зв'язків безпосередньо з серцем. Унаслідок цього моє натхнення злетіло до небес, продуктивність підвищилася, а впевненість зросла. Я почав дізнаватися про чари, підвладні будь-якій людині, серйозно зацікавлений у тому, щоб з ними потоваришувати.

Майже наприкінці цих трьох років практично безкінечного зцілення й послідовного зростання я зрозумів, що готовий почати новий етап пригод на шляху особистої майстерності та лідерства, на якому перебуваю й донині. Інстинкт підказував мені, що варто написати книжку про свій досвід і засвоєні уроки. Щоб інші також могли досягти успіху.

Книжку я назвав «Монах, який продав свій «Феррарі»»^{*}.

Дехто кпинив з приводу назви й припускав, що ніхто не читатиме книжку з саморозвитку, написану юристом. Хтось бубонів, що життя письменницьке — не мед, тож мені краще полишити цю затію ще до того, як за неї візьмуся. Я відмовився пристати на їхні обмежені уявлення і з величезним ентузіазмом оповів про шлях від напівживотіння до життя, сповненого див, відваги й непередбачених можливостей. Робота над книжкою мене захопила.

Про видавничу справу я знав дуже мало, а в сім'ї нашої було підприємців (мама — вчителька, тато — сімейний лікар). Але я знав, що шлях до втілення яскравих фантазій у реальне життя торується через самоосвіту. Того, чого не знав, міг навчитися. Навички, яких бракувало, міг здобути. І результатів, отриманих іншими, теж міг досягти — завдяки зосередженню на справі, неймовірним зусиллям і гарним вчителям. Тож я записався на одноденний курс від компанії *The Learning Annex*.

^{*} Робін Шарма. «Монах, який продав свій «Феррарі»». — Київ: КМ-Букс, 2022. Переклад Наталії Лавської.

Там я дізнався про рукописи й редакторів, видавців і друкарні, розповсюджувачів і книгарів. Курс був дивовижним і запалив мене бажанням здійснити мрію. Я повертався з навчання додому холодного зимового вечора, коли випав сніг, і в мені теплилася глибока надія. І неймовірна відданість бажанню, щоб моя книжка побачила світ.

Я вирішив видати книжку самотужки. Редагувала рукопис моя чудова мама, щовечора до ночі вчитуючи кожен рядочок. Найпершими читачами стали кілька хороших друзів. Книжку я роздрукував у цілодобовому копіювальному магазині. Ніколи не забуду, як тато відвозив мене туди на четверту ранку, щоб я міг виконати свою місію до восьмої, коли починався мій робочий день як судового юриста. Благословення йому за беззастережну допомогу і підтримку, коли я їх найбільше потребував.

Через брак досвіду я не розумів, що у виготовленій з аркушів стандартного формату книжці частина тексту «з'їється». Тож читати перше видання було непросто. Проте я зробив усе, що міг, і почав ділитися посланням монаха, який продав свій «Феррарі», у волонтерських центрах свого району. На моєму першому семінарі (який, за збігом обставин, проводив *The Learning Annex*) було двадцять три учасники. Двадцять один з них були моїми родичами. Я не жартую.

Лао-цзи мав рацію стосовно того, що «подорож завдовжки у тисячу миль починається з першого кроку». Як автор я практично почав з нуля (якщо ви, щоб почати здійснення найзаповітнішої мрії, чекаєте, коли ж складуться ідеальні умови, то ви ніколи не почнете).

Зі мною погодився зустрітися відомий автор, бо я відчував, що потребую подальших вказівок і хотів дізнатися, як охопити більшу аудиторію, щоб позитивно вплинути на більшу кількість людей. Коли ви починаєте жити героїчнішим життям, знайти мудрого наставника справді безцінно. Я пристойно

^{*} Йдеться про так званий letter-sized, папір розміром 8½×11 дюймів, який використовується у США, Канаді та кількох інших країнах. Разом з тим у переважній більшості інших країн, зокрема й Україні, поширення набув так званий формат А4, розміром 210×297 мм (приблизно 8,27×11,69 дюймів).

вдягнувся, приніс йому свою самвидавчу книжечку і сів на потерте шкіряне крісло перед величезним дубовим столом, за яким той пан вершив свій суд. «Робіне, — мовив він, — справа ця не проста. Мало кому це до снаги». І додав: «У вас хороша робота юриста. Вам слід триматися за неї, а не покладатися на щось аж настільки непевне».

Його слова мене підтяли. Знеохотили. Понівечили. Мені подумалося, що, можливо, моє прагнення донести «Монаха, який продав свій «Феррарі» до читачів, які від цього отримали би зиск, було безглуздом. Може, я переоцінив свої здібності? Я ніколи не писав книжок. Був невідомим. Туди важко пробитися. Можливо, авторитетний письменник має рацію: мені не слід лізти на рожен і краще триматися кар'єри юриста?

Потім з'явився сліпучий проблиск очевидного. Його думка була лише його думкою. Навіщо надавати їй більшої значущості? Оцінки цього пана жодним чином мене не стосувалися. Комуś має випасти написати черговий бестселер — чому б не мені? І кожен професіонал починає як любитель. Мені здалося, що не слід дозволяти його поради душити мій запал. І відкидати моє прагнення. Щодня, перебуваючи у своєму офісі судового виконавця, я думав: «Кожна проведена тут година відділяє мене від того, чим я справді хочу займатися. І я знаю, що саме це мені й судилося».

Моя віра була більшою за мої страхи. А сміливість виявилася сильнішою за сумніви.

Я молюся, щоб ви завжди довіряли своїй інтуїції, а не холодним і практичним міркуванням розуму. Бо не в ньому живуть ваші можливості, майстерність і геніальність. Тепер усі кажуть, що мені не забракло хоробрості вистояти перед лицем інакомислення і випробувань. Та то була в жодному разі не хоробрість. Якщо говорити щиро, я завжди хотів відчувати (і, однозначно, відчуватиму це упродовж часу, який ми проводимо разом), що не маю жодного іншого вибору, окрім як слідувати туди, куди веде мене мій ентузіазм.

«Люди, які живуть глибоко, не бояться смерті», — писала Танаїс Нін. Норман Казінс зазначав: «Найбільша трагедія

життя полягає не в смерті, а в тому, чому ми дозволяємо вмирати в собі, допоки живемо». Я наводжу ці висловлювання, щоб нагадати вам про недовговічність і тлінність нашого життя. Чимало хто з нас відкладає справи, які живлять душу, до уявних найкращих часів. Які ніколи не настають. Немає часу кращого, щоб стати людиною, якою, як ви знаєте, можете бути, і створити власноруч життя, зібране з ваших найяскравіших бажань, ніж зараз. Завтра світ може повністю змінитися. Історія показала, що так воно і є. Не проживайте свої найкращі години в залі очікування життя. Будь ласка.

Мудріше скористатися шансом і ризикнути видатися дурником (але знати, що зробили це), ніж втратити можливість і дожити до останнього дня спустошеним і з розбитим серцем.

Тож з наміром покращити «Монаха, який продав свій «Феррарі» я відніс його шанованому редактору. Очікуючи на відгук експерта, я хвилювався, але не сумнівався анітрохи, що він скаже мені, що я створив щось особливе.

Натомість лист, отриманий від редактора, виявився суцільним переліком критичних зауважень. Починався він так: «З «Монахом, який продав свій «Феррарі» — серйозні проблеми, Робіне. Немає сенсу ходити околясом, добираючи слова».

Яким було його ставлення до моїх персонажів?

«Ваші персонажі цілком стереотипні. Наприклад, Мант — успішний, багатий, яскравий, харизматичний, крутий, дивовижно веселий тощо, але що більше ви нагромаджуєте, то більшим кліше він стає...»

Завершувався лист словами: «Переконаний, що моя реакція на вашу роботу вас розчарувала, але сподіваюся, що мої зауваження стануть у пригоді. Щоб гарно писати, треба тяжко, наполегливо працювати. На жаль, добре писати здається справою легкою. Це не так». Я читав редакторські нотатки, сидячи у своїй машині перед його будинком з червоної цегли й охайно підстриженим живоплотом — заляканий, з розбурханим серцем, спітнілими долонями. Рукопис, стягнений гумками, лежав на сидінні поряд. Я й досі пам'ятаю цю сцену в деталях. Пам'ятаю, як тоді почувався.

Зніжковілим. Відкинутим. Пригніченим. Того сонячного дня він ніби розбив моє серце.

І все ж інстинкт справді мудріший за інтелект. І джерелом справжнього прогресу були мрійники, яким так звані експерти говорили, що ідея, яка їх цілковито поглинула, — безглузда, а їхня творча праця нічого не варта. Будь ласка, захистіть повагу до себе і своєї найчеснішої праці від просякнутих переляком і твердженнями про неможливість щось зробити людей, які мастаки в теорії, але нічого самі не створюють.

Якийсь голос, чи сила, чи мудрість всередині мене, які були значно вищими за логіку, сказали: «Не слухай його. Так само, як і відгук відомого автора, який не заохочував писати, цей лист — всього-на-всього думка редактора. Роби своє. Твій гонор — і любов до себе — залежать від твоєї рішучості та відданості своїй місії».

І я продовжив. Я дуже-дуже-дуже сподіваюся, що ви вчините так само, коли вас збиватимуть з ніг і трохи (або й не трохи, до синців і крові) товктимуть. Невдачі — це просто спосіб, в який життя перевіряє, наскільки сильно ви прагнете досягти своєї мрії, чи не так?

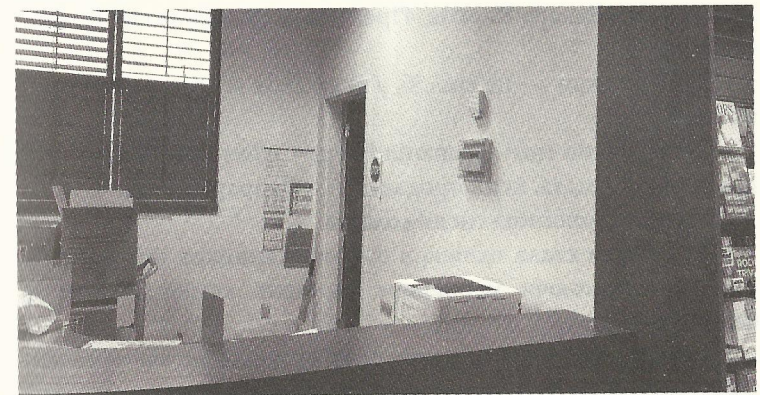
Теодор Рузвельт у промові «Громадянство в республіці», виголошеній у паризькій Сорбонні 23 квітня 1910 р., зауважив:

«Значення має не критик, не той, хто вказує, де сильний зашпортався чи де людина справи могла би впоратися ще краще. На повагу заслуговує той, хто сам перебуває на арені, чиє лице спотворене пилом, потом і кров'ю; хто відважно бореться; хто помиляється і знову й знову зазнає невдачі, бо не буває зусиль без помилок і поразок, але хто насправді прагне робити справу; хто пізнає великий ентузіазм, велику відданість; хто вкладається у велику справу; хто в кращому разі наприкінці переживає тріумф визначного досягнення, а в гіршому, якщо схибить, то принаймні схибить після великих дерзниць, тому його місце ніколи не буде з тими холодними і боязкими душами, які не знають ані перемоги, ані поразки».

Життя дійсно надає перевагу знятим. Велика удача посправжньому всміхається тим, хто перебуває в полоні чар своїх яскравих амбіцій. І Всесвіт однозначно підтримує людину, яка не бажає піддаватися силам страху, неприйняття і невпевненості в собі.

Через кілька місяців після виходу книжки я зайшов із сином, якому на той час виповнилося чотири роки, до місцевої книгарні. Йому треба віддати належне, бо саме його любов до молотків, рулеток та інших столярних інструментів (син вбирився в картату робочу сорочку, жовтий пластиковий шолом і ремінь зі штучної шкіри для інструментів практично щоразу до нашого обіднього столу) привела нас у господарський магазин поряд з книгарнею. Був дощовий пізній вечір із розкішним повним місяцем на небі, що став хорошим знаменням. Добре це пам'ятаю.

Зайшовши до книгарні, ми одразу попрямували до секції, де стояла моя книжка. Я надав власникові шість примірників під реалізацію (тобто якщо він не зможе їх продати, то має повернути мені). Інший автор, який також видався самотужки, поділився слушною порадою: якщо книжка підписана автором, продавець повинен її зберігати. Тож я взяв за правило навідуватися в усі місця, де продавали «Монаха, який продав свій «Феррарі», і підписувати всі примірники.

Прилавок у книгарні

Я взяв з полиці шість примірників і вирушив до входу, де ввічливо попросив дозволу підписати свою книжку. Касир не заперечував; мій маленький син сидів переді мною на дерев'яному прилавку, я однією рукою притримував його, а іншою підписував свою нікому не відому книжку.

Написавши своє ім'я, я зауважив остронь спостерігача в зеленому, все ще мокрому від дощу, плащі. Він стежив за кожним моїм рухом.

За кілька хвилин чоловік підійшов і сказав, карбуючи кожне слово: «Монах, який продав свій «Феррарі». Чудова назва. Розкажіть мені про себе».

Я пояснив, що є юристом. Що кілька років тому почувався розчарованим і нещасним, бо жив чужим життям. Розповів, що відкрив для себе цінні способи жити щасливіше, впевненіше, продуктивніше і життєдайніше. Сказав, що маю глибоке бажання донести свою книжку до якомога більшої кількості людей. І служити суспільству якнайкраще. Додав, що надрукував книжку у цілодобовому копіювальному магазині. І що з мене насміхалися, критикували та принижували, коли я займався проектом.

Він мовчки дивився на мене. Вивчав мене. Я чекав, здавалося, вічність.

Потім він дістав гаманець і вручив мені візитівку. На ній значилося: «Едвард Карсон. Президент. Видавництво *HarperCollins*».

Збіг обставин — це спосіб, у який доля зберігає мовчання, чи не так?

Три тижні по тому компанія *HarperCollins* придбала світові права на «Монаха, який продав свій «Феррарі».

За сім з половиною тисяч доларів.

Ця книжка стала однією з найпопулярніших книжок усіх часів, допомагаючи мільйонам хороших людей в нашому безцінному світі.

І тому на завершення цього розділу закликаю вас замислитися про етичні амбіції, які мовчки зачаїлись у вашому серці, очікуючи на втілення у життя. Прошу вас задуматися, яким

чином можете стати Корою Грінвей у чиємусь житті і робити сміливішими інших, коли вони опиняються у вашому товаристві. Я запрошую вас наблизитися впритул до страхів, які знерухомлюють, дослідити кордони, які сковують, роздивитися всі минулі рани, які нині зупиняють, — і піднятися над цим усім.

Цей день дарує вам новий світанок. І наш світ чекає на ваш буденний героїзм.